

Lausuntoteksti, Turun kaupunki

Tekoäly varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa - lainsäädäntö ja suositukset (lausuntokierros 2)

Viite: Opetushallituksen lausuntopyyntö 17.1.2025, dnro 6755-2024

Lausunnonantajan lausunto

1) Miten hyvin suositukset ohjaavat koulutuksen järjestäjiä ja opetushenkilöstöä tekoälyn käytössä ja hyödyntämisessä?

Suosituksia on selvästi pyritty pitämään mahdollisimman tiiviinä. Tästä perusajatuksista on hyvä pitää kiinni, vaikka lausuntokierroksella oletettavasti esitetään erilaisia lisäystoiveita eri tahoilta. Näin ne säilyvät helpommin opetuksen järjestäjän hallittavina ja opetushenkilöstön sisäistettävänä.

Toisaalta herää tarve konkreettisia esimerkkejä sisältävälle tukimateriaalille, koska koulutuksen järjestäjän vastuut ja tarvittavat toimenpiteet ovat suositusten kuvaamina laajat ja monin paikoin tulkinnanvaraiset. Koulutuksen ja verkostoiden työn kautta on tarpeen hakea kansallisesti yhdenmukaisia käytänteitä ja tulkintoja opetuksen järjestäjien kesken. Tähän jalkauttamistyöhön toivotaan OPH:n tukea.

2) Minkälaisia mahdollisia muutoksia ehdotatte suosituksiin?

1.1 Tekijänoikeudet, kohta 11 sekä 2.1 kohta 5.

Jos tekoälypalvelun toimittaja on sitoutunut olemaan käyttämättä aineistoa tekoälyn kouluttamiseen, mahdollistaako se opiskelijan teoskynnyksen ylittävän opiskelutyön syöttämisen tekoälylle arviointitarkoituksessa ilman erillistä lupaa? Nykyisen muotoilun puitteissa näin on tulkittavissa ja sen voisi asian merkityksellisyyden ja selvyyden vuoksi huomioida erikseen.

Oppijoiden tuottaman materiaalin arviointi- tai muu käsittely tekoälyllä kannattaisi mainita myös opetushenkilöstön suosituksissa (2.2). Dokumentissa ei puhuta "koesuorituksista", "tehtävävastauksista" tms. Lukijan pitää päätellä näihin liittyvät rajoitukset muun tekstin seasta.

Joitakin termejä kuten "tekoälylukutaito" pitäisi avata paremmin, erityisesti eri ikäiset oppijat huomioiden.

3) Mitä muita huomioita teitte suosituksista?

Kohdassa 2.2 on toisteisuutta, esimerkiksi 2.2.2 ja 2.2.7 sekä 2.2.5 ja 2.2.6

Tekoälytoimittajat ovat tyypillisesti suuria, globaaleja ohjelmistotaloja. Yksittäisen koulutuksen järjestäjän mahdollisuus edellyttää tällaiselta palveluntarjoajalta esim. analyysia vinoumista ja virhepäätelmistä (1.2.5) tai vaatia korjaavia toimenpiteitä havaittuihin puutteisiin (1.1.6) on erittäin pieni.

Yleisesti ottaen lainsäädännöstä johdetut vaatimukset koulutuksen järjestäjälle ja opetushenkilöstölle ovat niin laajat, että se tulee rajoittamaan ja hidastamaan tekoälypalveluiden käyttöä ja erityisesti pienet opetuksen järjestäjät ovat selvitystaakan alla vielä heikommassa asemassa kuin suuret.

4) Yhteenveto lausunnon keskeisistä sisällöistä.

Kokonaisuus vastaa riittävästi tämän hetken tarpeeseen pienin tarkennuksin.

Aihepiiri on erityisen nopeasti kehittyvä ja myös lainsäädäntö on muutostilassa. Tarkentamista ja päivittämistä tullaan todennäköisesti tarvitsemaan jo lähivuosina.

Tekoälypalveluiden käyttöönottoon liittyy merkittävästi vastuita ja toimenpiteitä. Tähän käytännön työhön ja kansallisen tulkintalinjan muodostamiseksi tarvitaan tukea eriarvoistumisen välttämiseksi.